

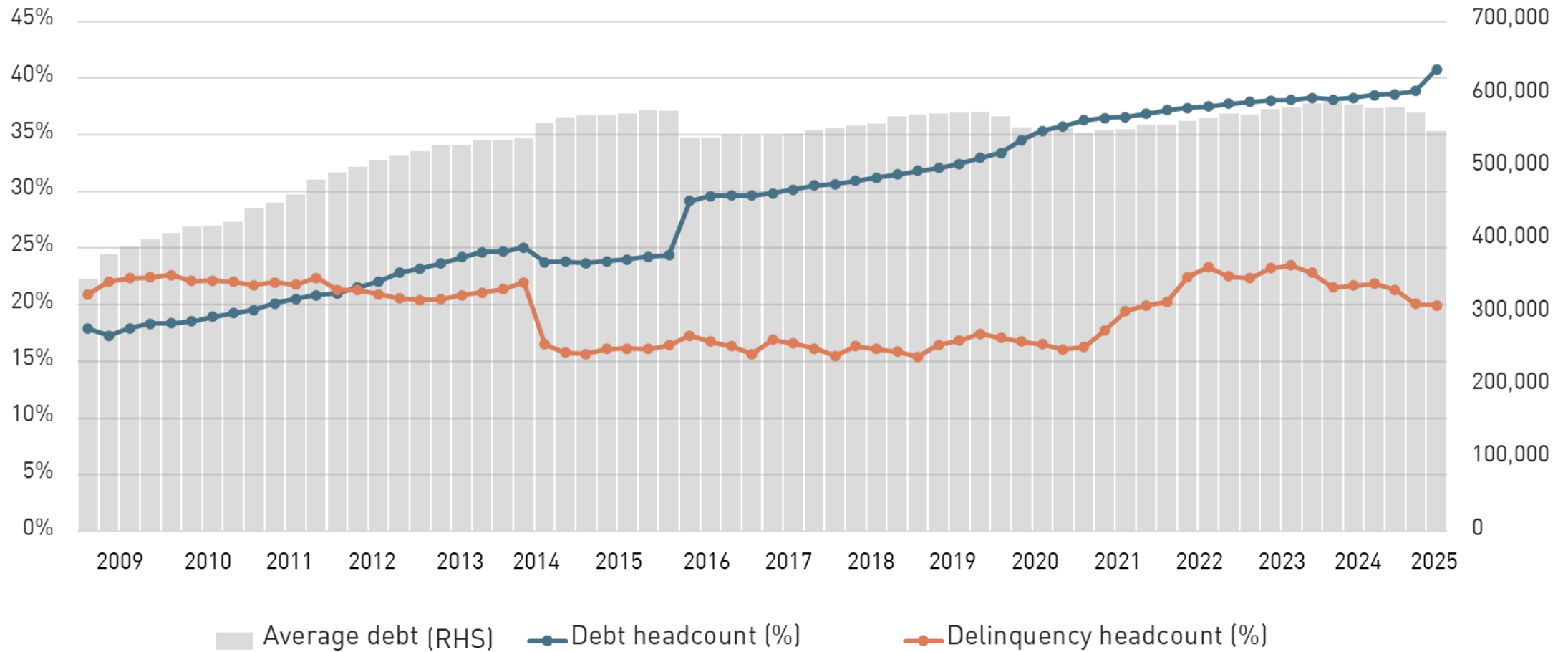
Designing debt policies that work:

Insights from flexible debt relief and last-mile behavioral experiments

โสธรศักดิ์ จันทร์รัตน์
สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

งานสัมมนาข้อมูลเครดิต พลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย 2 ทศวรรษ
24 พฤศจิกายน 2568

สถานการณ์หนี้ของคนไทย จากข้อมูล NCB

❖ สถานการณ์หนี้ และมาตรการแก้หนี้ จากข้อมูล NCB

Pre-emptive DR • TDR • คลินิกแก้หนี้ • คุณสู้เราช่วย

❖ Beyond well design? ผลจากการศึกษา ‘กลไก’ เพิ่มประสิทธิภาพของการแก้หนี้

Flexible debt relief

Extra nudges to solve last mile problems

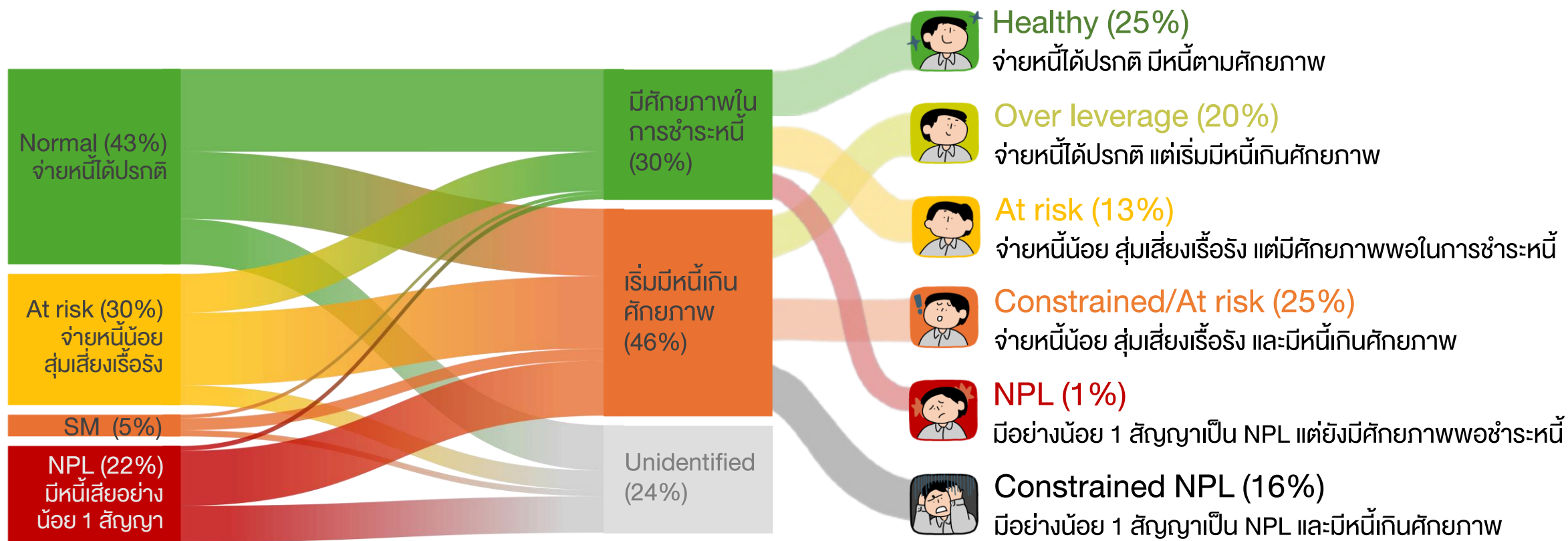
❖ Implications for current policies

เข้าใจสถานการณ์หนี้ จากพฤติกรรมชำระหนี้ และการก่อหนี้

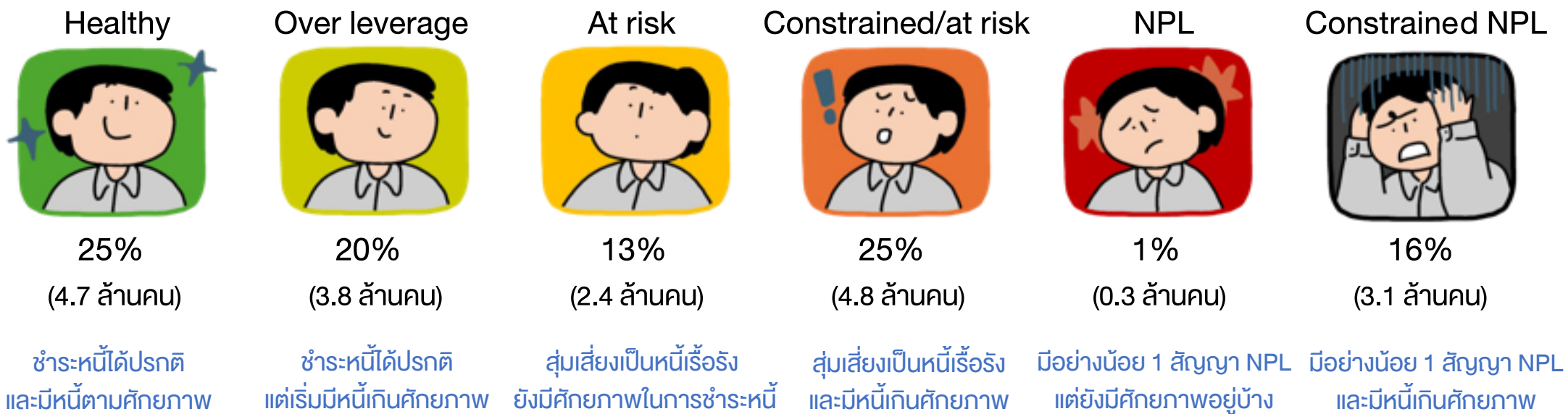
Fact 1: คนไทยกำลังมีปัญหาหนี้ ในวงกว้าง

จากลูกหนี้ใน NCB ทั้งหมด 27.1 ล้านคน (7/2025) มีเพียง 25% ที่มีหนี้ตามศักยภาพ และชำระหนี้ได้ปกติ

Fact 2: คนที่มีปัญหานี้ มีมากกว่าที่เราเห็นจากตัวเลข NPL

นอกจาก 17% ที่เป็น NPL ยังมีอีก 38% ที่เป็นหนี้เรื้อรัง และ 20% ที่กำลังมีหนี้เกินศักยภาพ

ยอดหนี้คงค้าง
Mean (SD)

450,000
(3.2 mil.)

280,000
(2.3 mil.)

1,120,000
(6.1 mil.)

790,000
(2.9 mil.)

660,000
(1.9 mil.)

540,000
(1.6 mil.)

จำนวนบัญชี
Mean (SD)

3.6
(3.2)

2.3
(2.5)

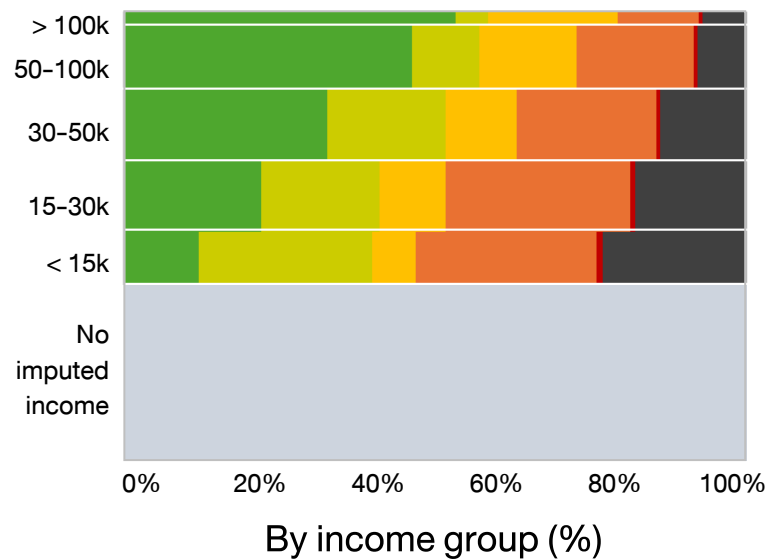
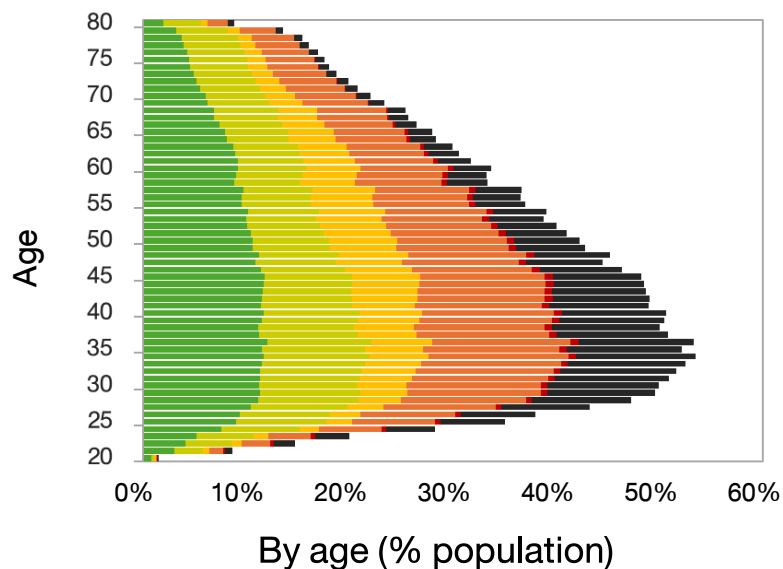
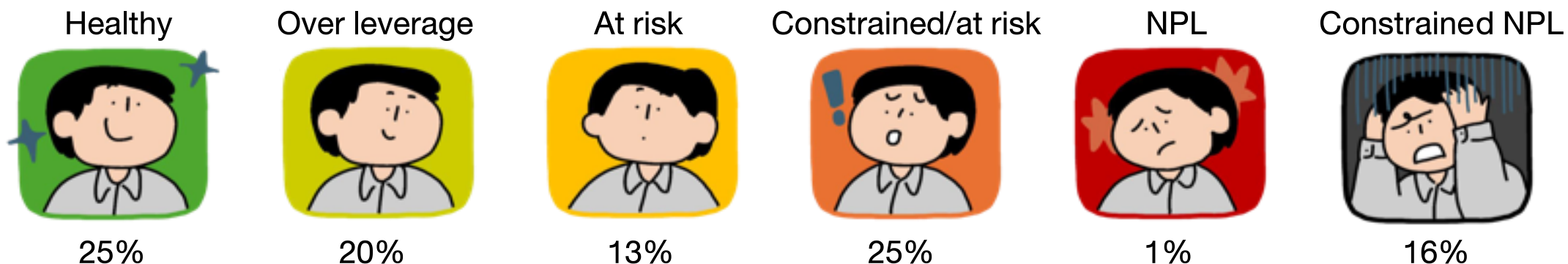
5.2
(3.8)

4.8
(4.0)

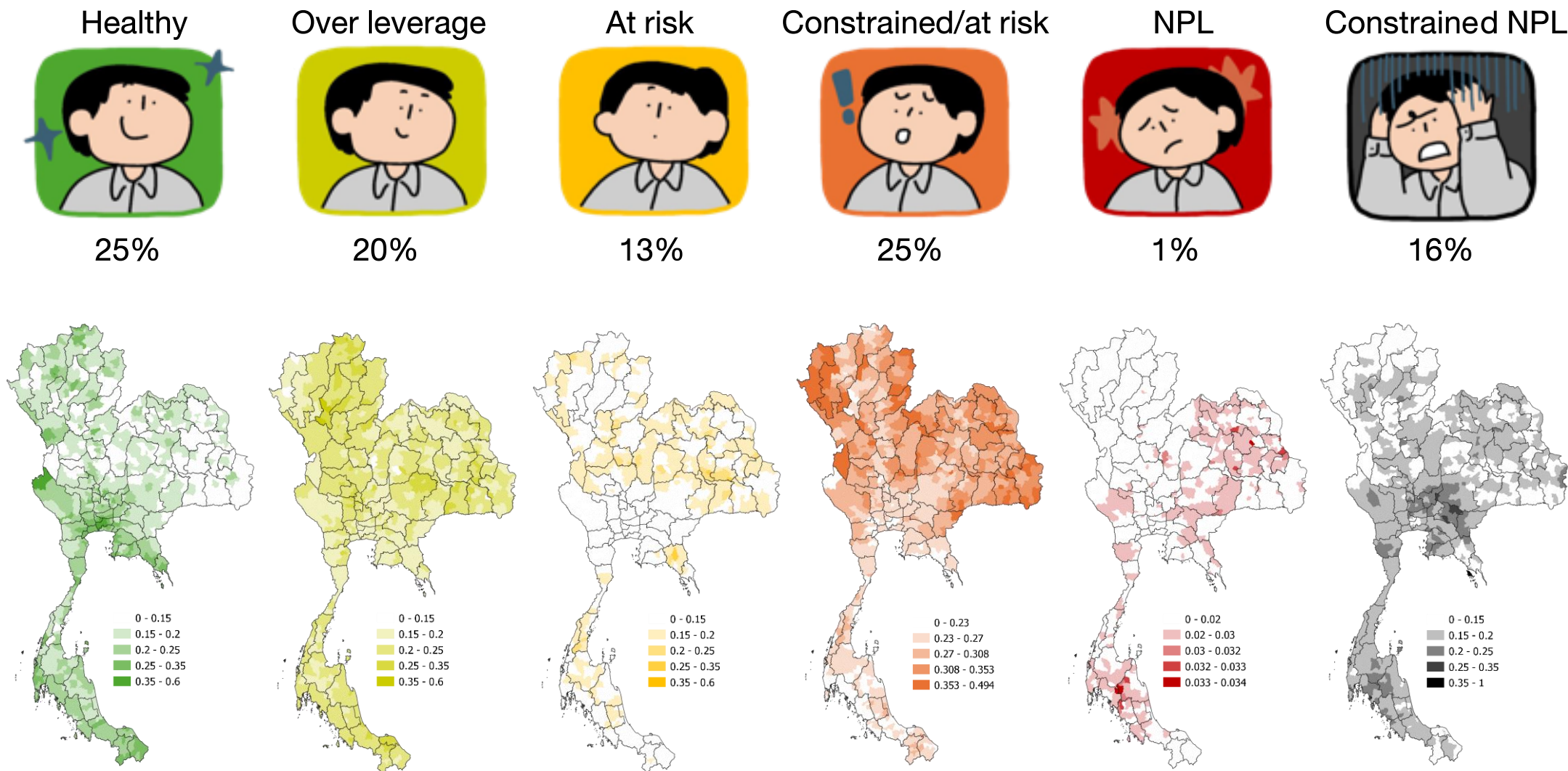
4.0
(3.1)

3.9
(3.2)

Fact 3: คนที่มีปัญหานี้ กระจุกอยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำอายุน้อย

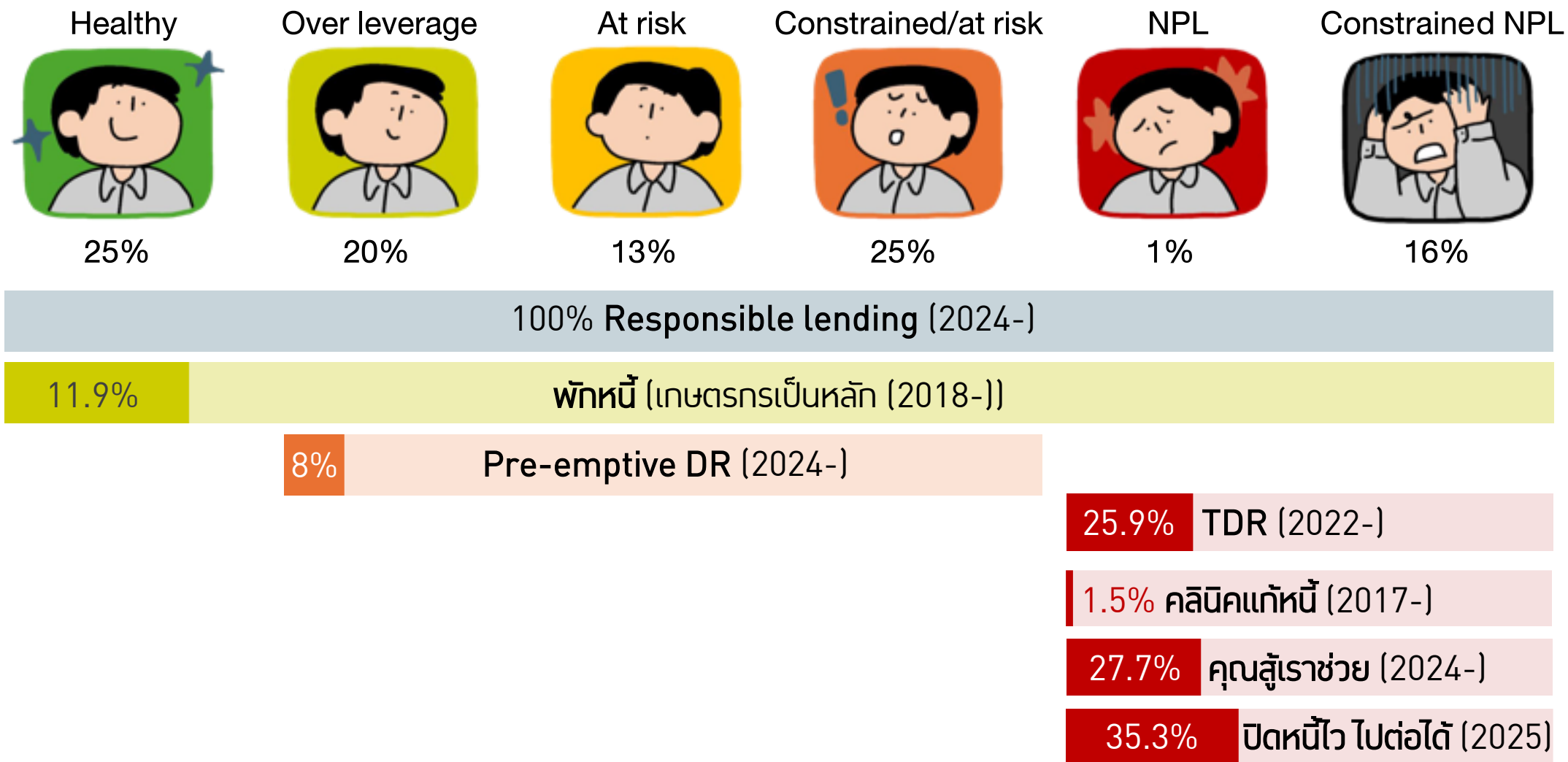

Fact 4: คนมีปัญหาหนี้เรื้อรังมากในต่างจังหวัด ... หลัก ๆ คือเกษตรกร

Mapping คนมีปัญหาหนี้ กับมาตรการแก้หนี้

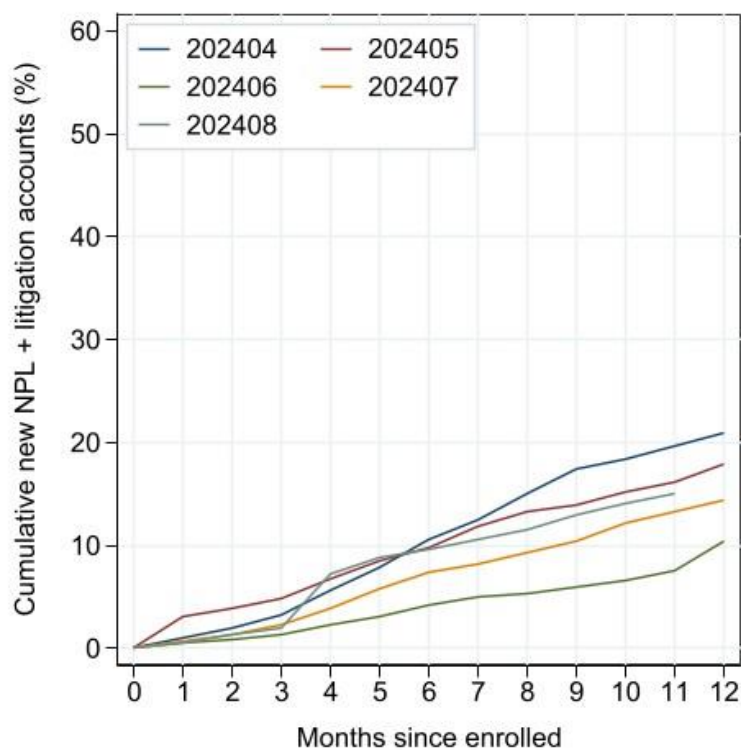
Fact 5: มาตรการแก้หนี้ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกลุ่ม NPL

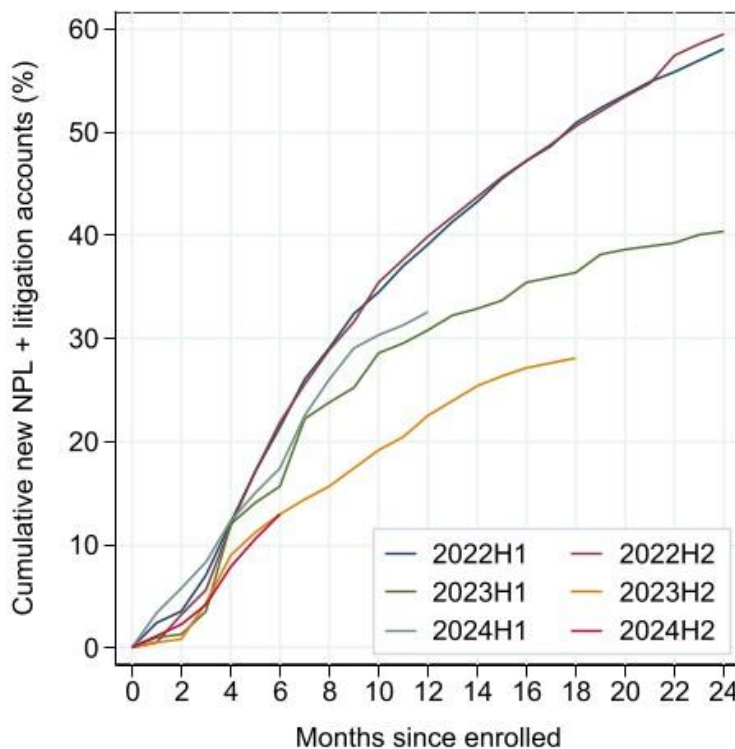
ประสิทธิผลของมาตรการแก้หนี้ในช่วงหลัง COVID เป็นต้นมา

Fact 6: มีลูกหนี้จำนวนมากที่เข้าร่วมมาตรการแก้หนี้ แต่แก้หนี้ไม่สำเร็จ

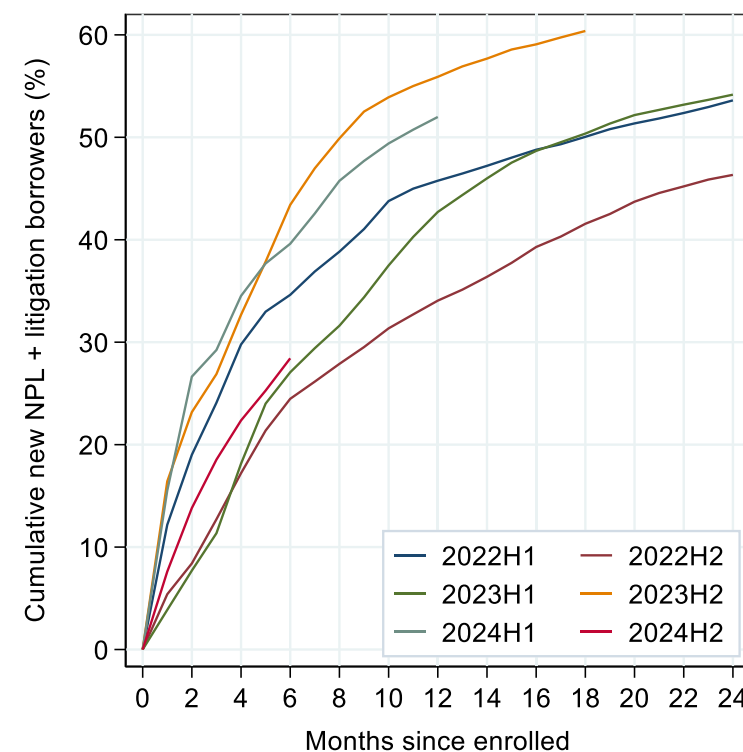
20% ของคนเข้า Pre-emptive DR กลายเป็น NPL ภายใน 1 ปี และกว่าครึ่งของคนเข้า TDR/คลินิกแก้หนี้ ไปไม่รอดภายใน 2 ปี

Pre-emptive DR (2024-25)
(3.2 ล้านบัญชี 1.7 ล้านคน)

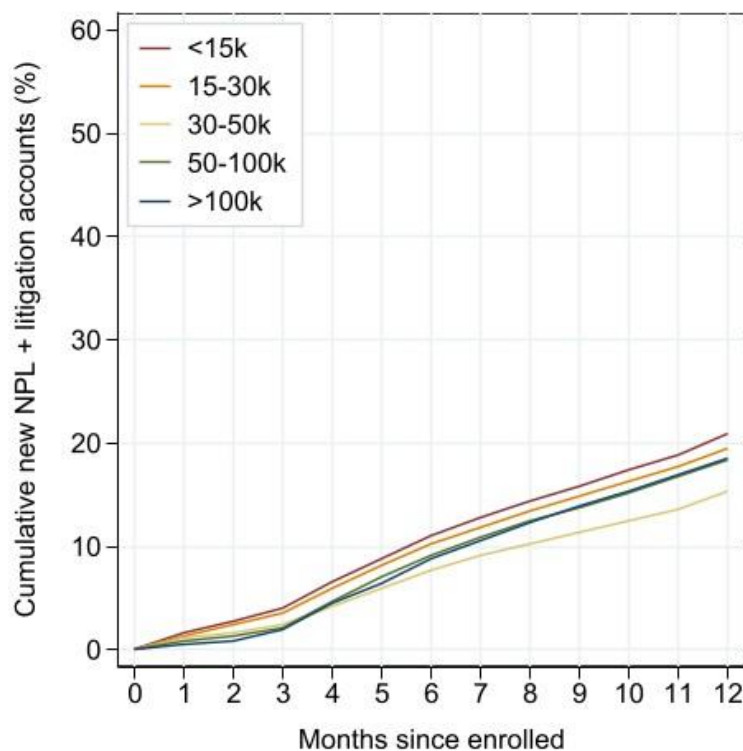
TDR (2022-25)
(4.6 ล้านบัญชี 2.3 ล้านคน)

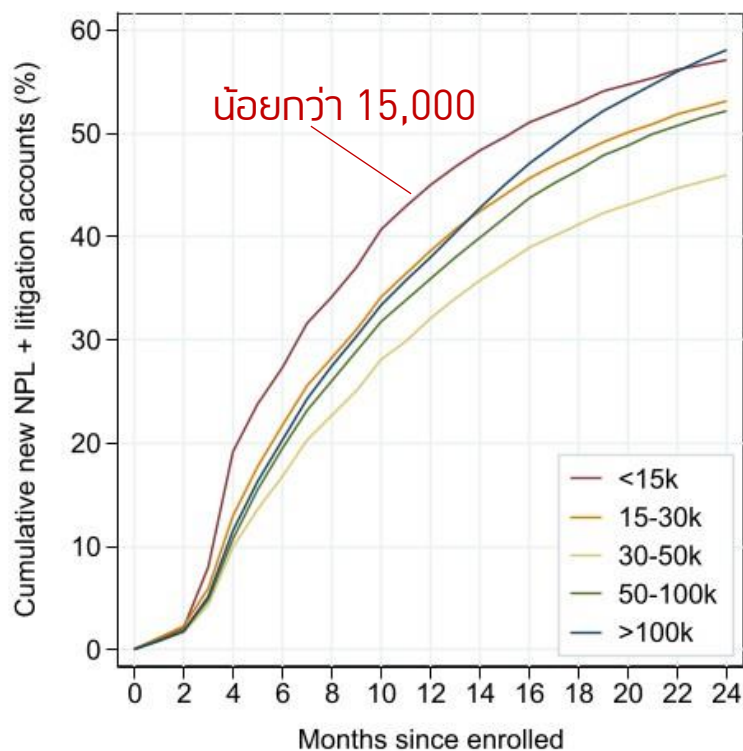
คลินิกแก้หนี้ (2022-25)
(0.2 ล้านบัญชี 69,354 คน)

Fact 7: ประสิทธิภาพของมาตรการแก้หนี้ ต่างกันตามกลุ่มลูกหนี้

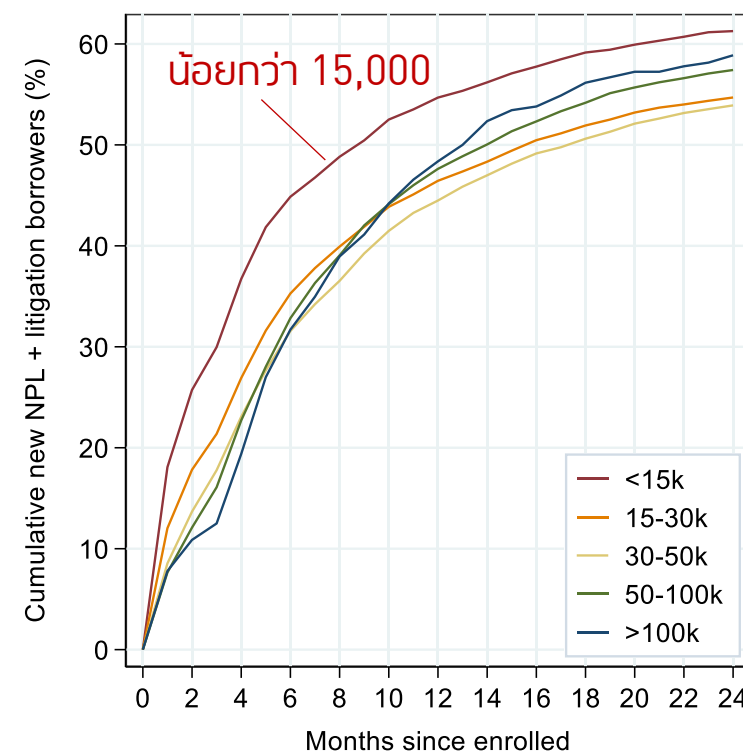
กลุ่มรายได้น้อยกว่า 15,000/เดือน มีโอกาสสำเร็จมากกว่ากลุ่มอื่นอย่างชัดเจน (45%-55% กลายเป็น NPL ภายใน 1 ปีหลังเข้า TDR/คลินิกแก้หนี้) ... แต่กลุ่มรายได้สูง ก็ไม่ได้มีโอกาสสำเร็จมากกว่ากลุ่มอื่น

Pre-emptive DR (2024-25)
(3.2 ล้านบัญชี 1.7 ล้านคน)

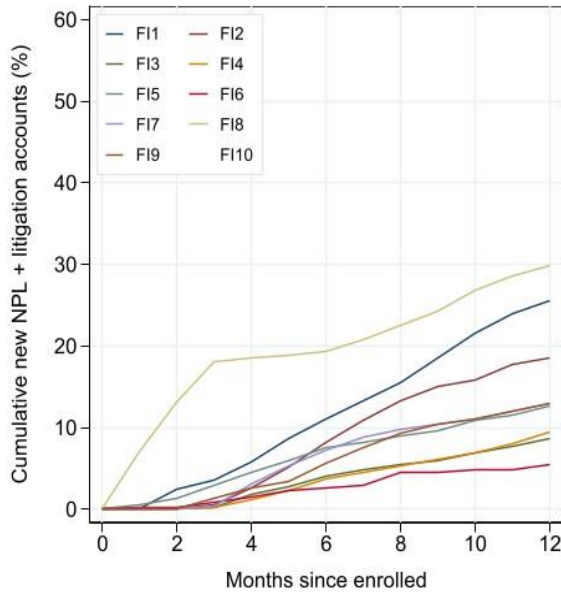
TDR (2022-25)
(4.6 ล้านบัญชี 2.3 ล้านคน)

คลินิกแก้หนี้ (2022-25)
(0.2 ล้านบัญชี 69,354 คน)

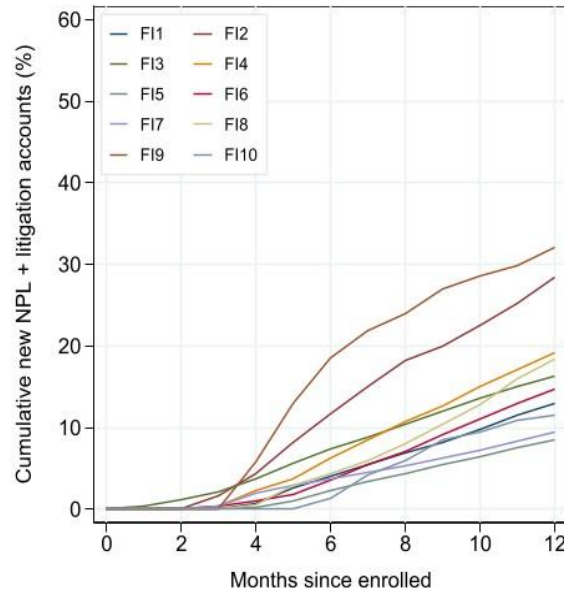
Fact 8: ประสิทธิภาพของมาตรการ ต่างกัน across สถาบันการเงิน

ความต่างของผลของมาตรการ pre-emptive DR (2024-2025) ระหว่างสถาบันการเงินหลัก 10 แห่งแรก (by market share) ... ซึ่งก็อาจเป็นผลจากทั้ง profile ลูกค้า และความพยายามของสถาบันการเงินที่ต่างกัน

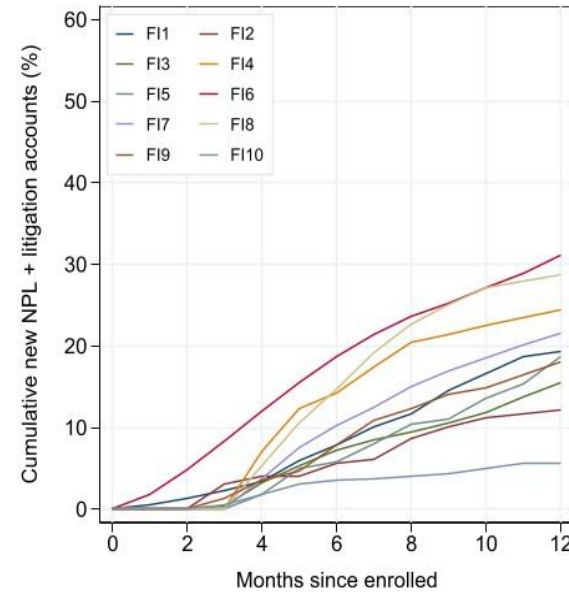
Home loans

(0.3 ล้านบัญชี 262,776 คน)

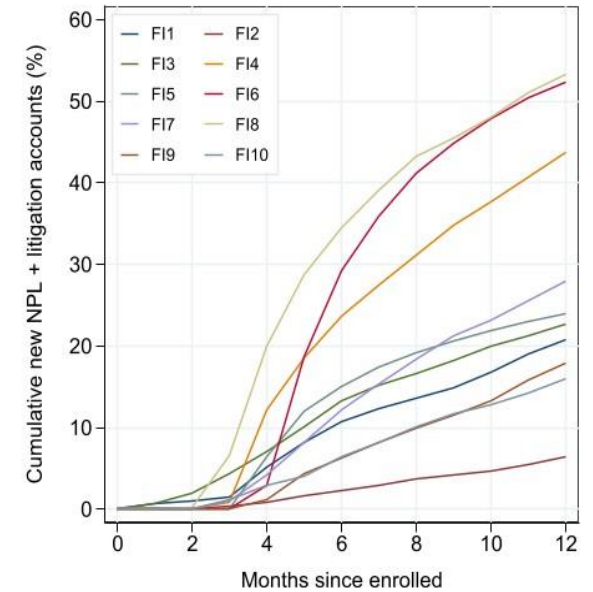
Auto loans

(0.4 ล้านบัญชี 372,919 คน)

Business loans

(0.2 ล้านบัญชี 106,442 คน)

Personal loans

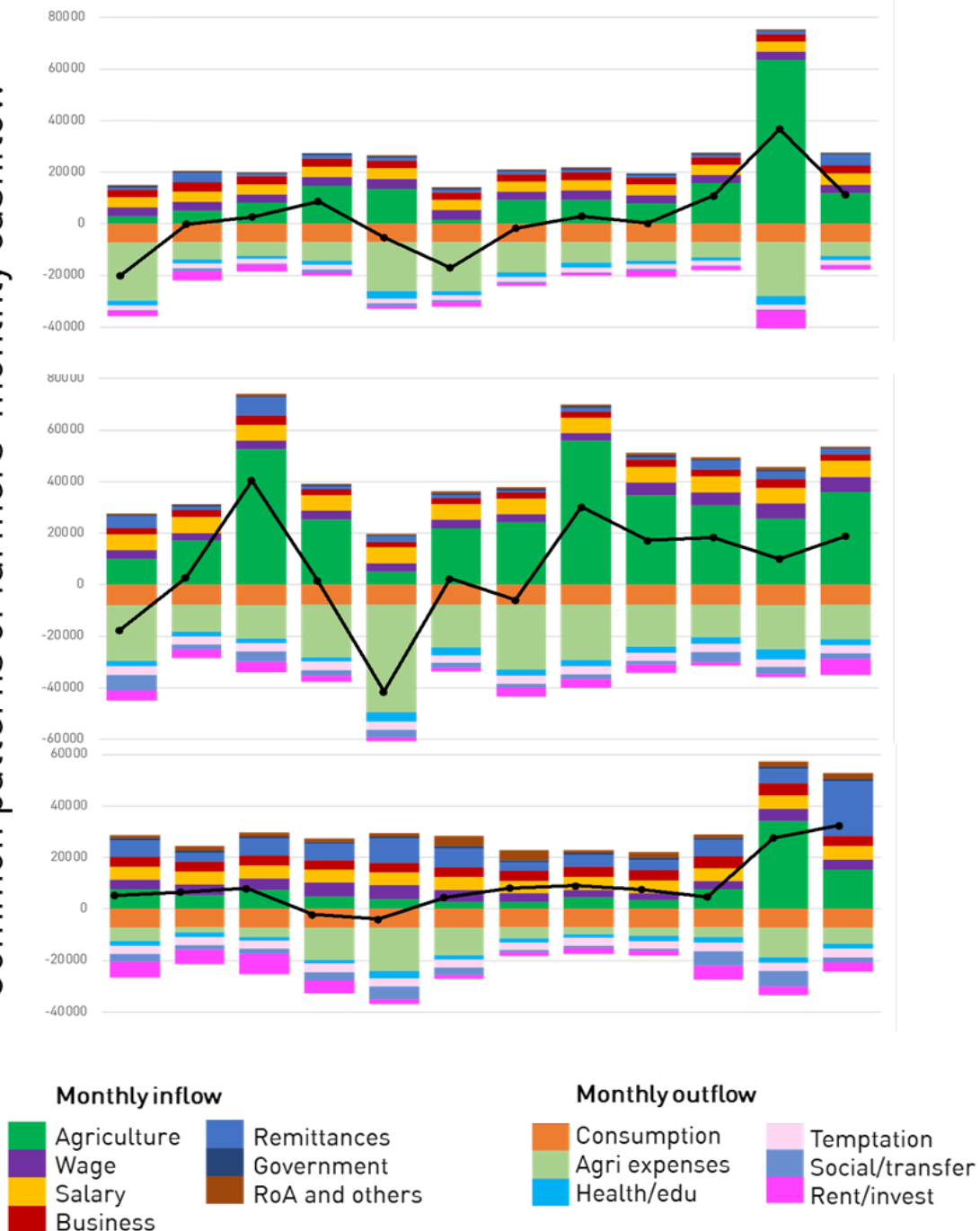
(0.8 ล้านบัญชี 560,967 คน)

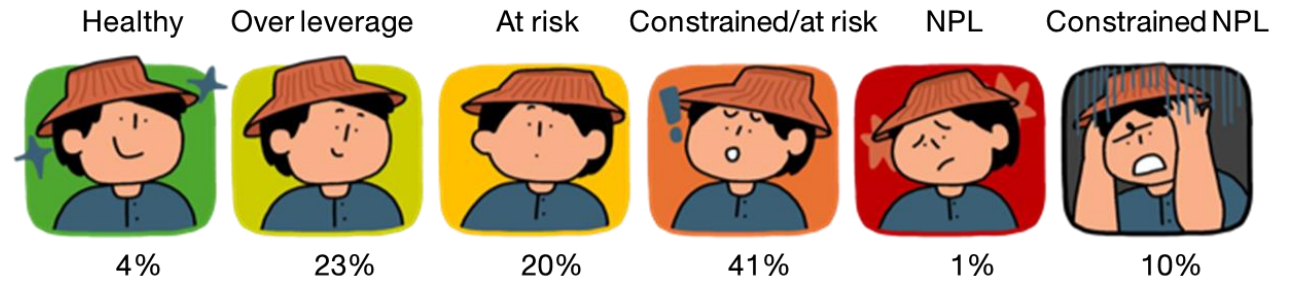
Beyond policy design?

เราจะเพิ่มประสิทธิผลของมาตรการแก้ไขนี้ได้
อย่างไรบ้าง?

Common patterns of farmers' monthly cashflow

งานวิจัยเพื่อแก้ไขหนี้สินเกษตรกร (PIER-BAAC)

- ลูกหนี้เกษตรกร 2.9 ล้านคน (10.7% ใน NCB)
- 61% มีปัญหาหนี้เรื้อรัง
- อุปสรรคสำคัญต่อการชำระหนี้ของเกษตรกร
 1. รายได้ไม่มาก ไม่สม่ำเสมอ และไม่แน่นอน
 2. Mismatching
 3. Awareness
 4. Transaction cost
 5. Incentives และ วินัยทางการเงิน

Flexible debt relief = แก้นี้อย่าง 'ยืดหยุ่น' ตามศักยภาพ มาตรการพักหนี้เกษตรกรล่าสุด ที่รัฐจ่ายดอกเบี้ยใหม่ให้ทั้งหมด

มาตรการพักชำระหนี้

ให้กับลูกหนี้รายย่อยตามนโยบายรัฐบาล

แสดงความประสงค์เข้าร่วมมาตรการผ่านแอปพลิเคชัน **BAAC Mobile**

หรือขอรับคำแนะนำที่ ร.ก.ส. ทุกสาขา
ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2566 – 31 มกราคม 2567

ขั้นตอนการดำเนินการ

- ✓ แสดงความประสงค์และตรวจสอบสิทธิ์ โดยกรอกหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชัน BAAC Mobile
- ✓ ร.ก.ส. จะแจ้งนัดหมายผู้แสดงความประสงค์เพื่อทำข้อตกลงต่อกฎหนังสือเงินต่อไป

คุณสมบัติผู้เข้าร่วมมาตรการ

- ✓ เป็นลูกหนี้รายคน (เกษตรกรและบุคคล)
- ✓ มีต้นเงินเป็นหนี้คงเหลือทุกสัญญา รวมกัน ณ วันที่ 30 กันยายน 2566 ไม่เกิน 300,000 บาท
- ✓ มีสถานะเป็นหนี้ปกติและหนี้ค้างชำระ (หนี้ 0-3 เดือน และหนี้ NPL)

เงื่อนไข

1.ประเภทสัญญาเงินกู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมมาตรการ
(1) สัญญาเงินกู้ตามโครงการนโยบายรัฐ / สัญญาเงินกู้ที่ไม่ใช่แหล่งเงินทุนธนาคาร
(2) สัญญาเงินกู้ตามที่ ร.ก.ส. กำหนด อาทิ OD, P/N, สัญญาเงินกู้ตาม อ.35
(3) สัญญาเงินกู้ที่อยู่ในโครงการที่ได้รับการช่วยเหลือหรือมีเงื่อนไขพิเศษตามมาตรการอื่น

พักหนี้: หากเจอปัญหา หยุตชำระได้

ปรับโครงสร้างหนี้: หากชำระได้
จงใจให้ชำระ เพราะตัดต้นเงินทันที

มาตรการพักชำระหนี้

ข่าวดีที่ลูกหนี้ในโครงการยังไม่รู้

โอกาสทองในการปลดหนี้
ทุกบาทที่ท่านจ่ายหนี้ตอนนี้
จะตัดต้นเงินทันที

- ✓ มีเงินเมื่อไหร่ รับมาจ่ายหนี้ เงินต้นจะลดได้เร็ว
- ✓ จ่ายก่อนได้ จ่ายบ่อย ๆ ได้ ไม่ต้องรอถึงงวด

รับมาจ่ายหนี้เพื่อตัดเงินต้นอย่างรวดเร็ว
ได้แล้ววันนี้ที่ ร.ก.ส. ทุกสาขา

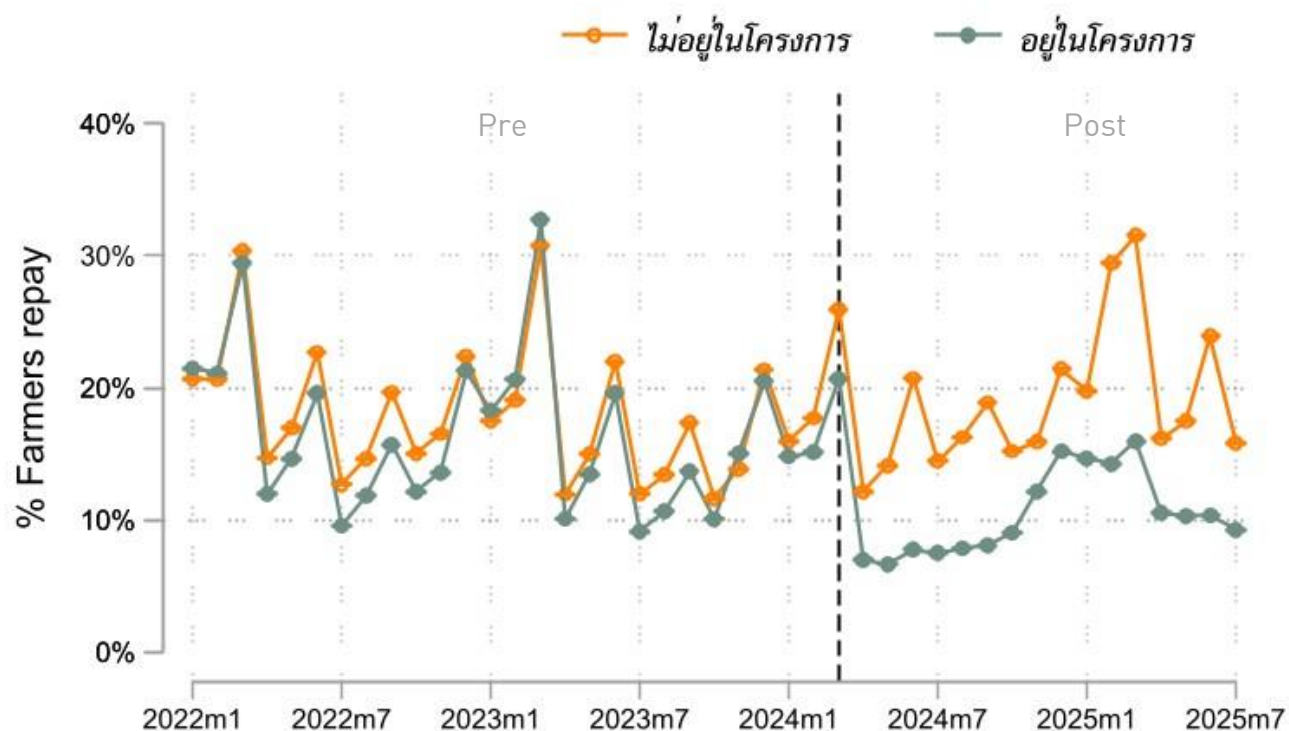
• 1.41 ล้านคนเข้าโครงการ (59% eligible)

• เพิ่มการสื่อสารมาตรการให้เกษตรกรเข้าใจ

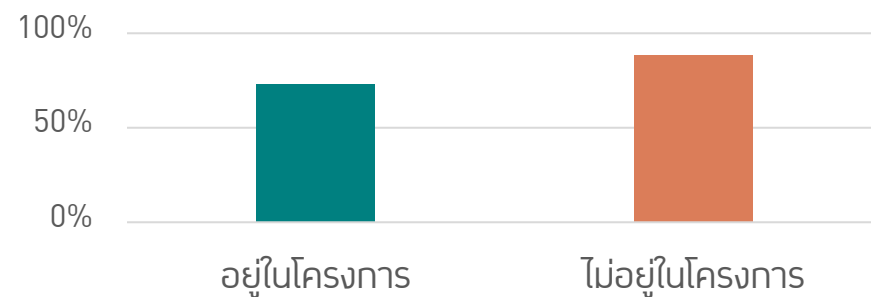
Evaluate ผลของมาตรการนี้ผ่านข้อมูล NCB:

มาตรการพักหนี้ครั้งนี้ ยังกระตุ้นให้เกษตรกรชำระหนี้อยู่ แต่ก็ไม่ได้ชำระมาก

- 70% ของเกษตรกรที่เข้ามาตรการพักหนี้ ยังคงชำระหนี้ ... แต่ชำระน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เข้า ถึงแม้โครงการจะจูงใจโดยปรับโครงสร้างหนี้ให้จนชำระถึงต้นเงินทันที

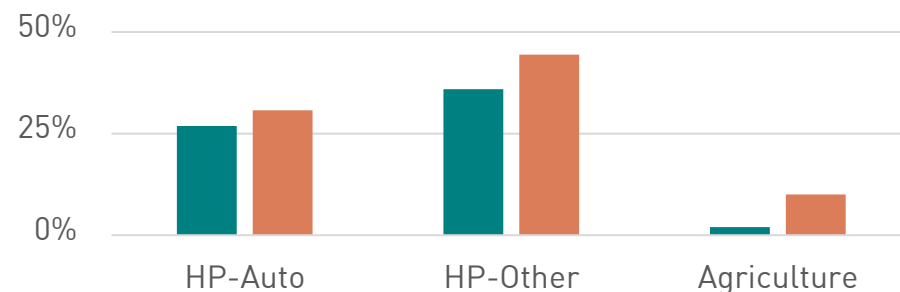

% of Farmers Repay

- แต่ได้ช่วยลดโอกาสเป็น NPL ของหนี้ก้อนอื่น ของเกษตรกรที่เข้าโครงการ

% NPL of other debt

การกระตุ้นชำระหนี้ ที่สถาบันการเงินช่วยเหลือกันได้ ทดลองให้ ธ.ก.ส. เพิ่ม 3 กลไกแก้ last mile problem (2024)

(1) สื่อสารมาตรการชัดเจน

สร้าง awareness

มาตรการพักชำระหนี้

ข่าวดีที่ลูกหนี้ในโครงการยังไม่รู้

โอกาสทองในการปลดหนี้

ทุกบาทที่ท่านจ่ายหนี้ตอนนี้

จะตัดต้นเงินทันที

- ✓ มีเงินเมื่อไหร่ รับมาจ่ายหนี้ เงินต้นจะลดได้เร็ว
- ✓ จ่ายก่อนได้ จ่ายบ่อย ๆ ได้ ไม่ต้องรอถึงงวด

รับมาจ่ายหนี้เพื่อตัดเงินต้นอย่างรวดเร็ว

ได้แล้ววันนี้ที่ ธ.ก.ส. ทุกสาขา

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES
0 2555 0555

(2) ชำระดีมีโชค

จงใจตรงจริต ยิ่งจ่ายยิ่งลุ้น
สร้างวินัย “จ่ายเมื่อมี”

ยิ่งจ่าย ยิ่งดี

ชำระดีมีโชค

โชคชั้นที่ 1

ชำระหนี้ทุก 1,000 บาทวันนี้

ได้สิทธิ์ ลุ้นรางวัล

มูลค่ารวมกว่า **485 ล้านบาท**

จับรางวัล 2 รอบ วันที่ 24 เม.ย. และ 24 ก.ค.

อย่าพลาดชำระหนี้ให้ทัน เพื่อลุ้นถึง 2 รอบ

โชคชั้นที่ 2

ชำระให้ถึงต้นเงิน จะได้สิทธิ์

ลุ้นรางวัลใหญ่เพิ่มอีก

ได้ลุ้นรางวัลใหญ่อีกรอบ วันที่ 31 ก.ค.

จ่ายเลยวันนี้ แล้วมาเช็คสิทธิ์ เช็กเบอร์

และร่วมลุ้นรางวัลพิเศษเพิ่ม

กันใต้ทุกเดือนที่ประชุมกลุ่ม

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES
0 2555 0555

(3) ธนาคารใกล้บ้าน

จ่ายหนี้สะดวก สร้างวินัยเมื่อ ธ.ก.ส.
มารับชำระถึงหมู่บ้านทุกเดือน

ธ.ก.ส. สาขา XX

ให้บริการทางการเงินนอกสถานที่

(ฝาก ถอน โอน จ่าย ชำระหนี้) ทุกเดือน

สะดวก ใกล้บ้าน ลดค่าเดินทาง

ข่าวดี นัดมาชำระหนี้กัน

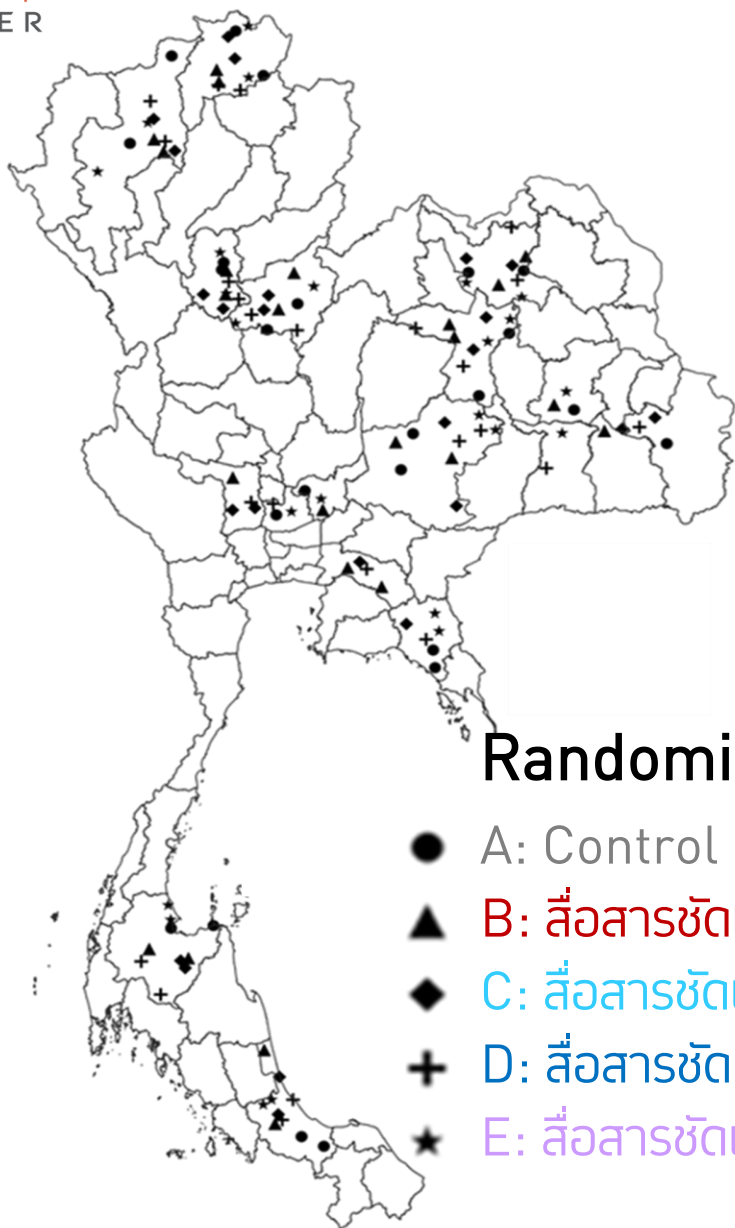
ทุกเดือนง่าย ๆ ใกล้บ้านเรา

เจอกันทุกวันศุกร์ที่ 3 ของเดือน

ณ ศาลากลางบ้านหมู่ 1

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES
0 2555 0555

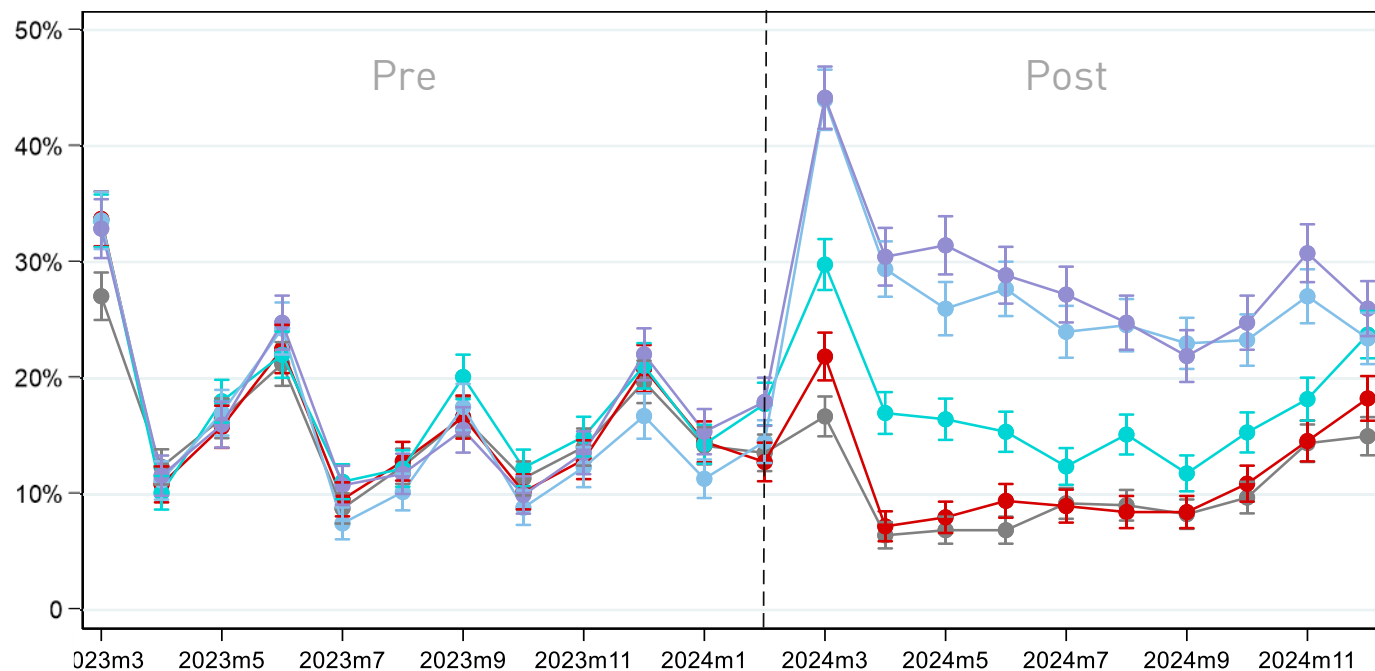
Randomized experiments กับ 120 สาขา ร.ก.ส. ทั่วประเทศ

Randomization

- A: Control
- ▲ B: สื่อสารชัดเจน
- ◆ C: สื่อสารชัดเจน + ชำระดีมีโชค
- + D: สื่อสารชัดเจน + ธนาคารใกล้บ้าน
- ★ E: สื่อสารชัดเจน + ชำระดีมีโชค + ธนาคารใกล้บ้าน

% farmers who repay

กลไกกระตุ้นชำระหนี้เพิ่มเติมจากสถาบันการเงิน จะเป็นกุญแจสำคัญในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการแก้หนี้

A: Control

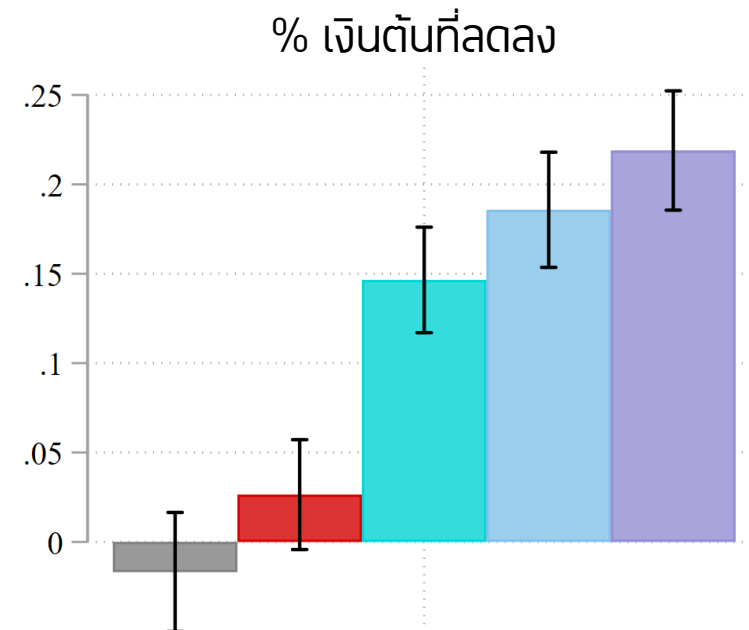
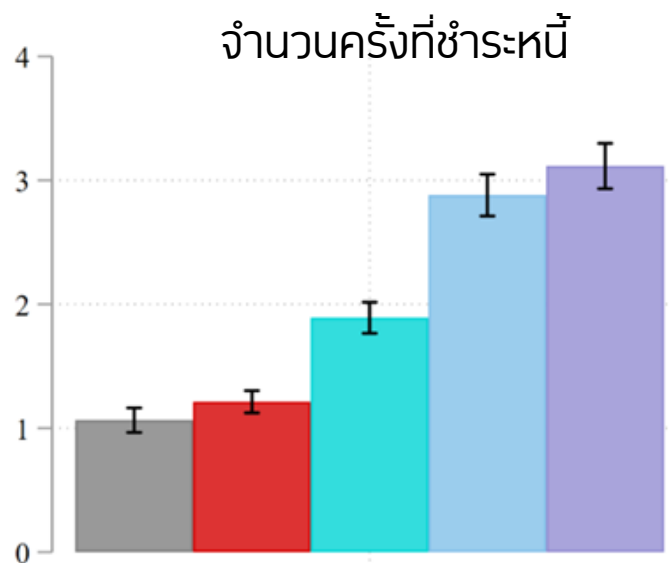
B: สื่อสารชัดเจน

C: สื่อสารชัดเจน + ชำระหนี้มีโชค

D: สื่อสารชัดเจน + ธนาคารใกล้บ้าน

E: สื่อสารชัดเจน + ชำระหนี้มีโชค

+ ธนาคารใกล้บ้าน

- การปรับโครงสร้างหนี้ จูงใจ และสื่อสารมาตรการให้ลูกหนี้รับรู้ อาจยังไม่พอ (e.g., เข้าใจ สนใจ แต่อาจยังมี pain อื่น ๆ ในการชำระ)
- ให้ความสำคัญกับการ (1) ลด frictions เช่น ทำให้ชำระหนี้ง่ายขึ้น (2) สร้างวินัยให้ 'จ่ายเมื่อมี'
- การจูงใจที่ตรงจรีต เช่น ชำระหนี้มีโชค อาจกระตุ้นให้ชำระหนี้มากขึ้นได้

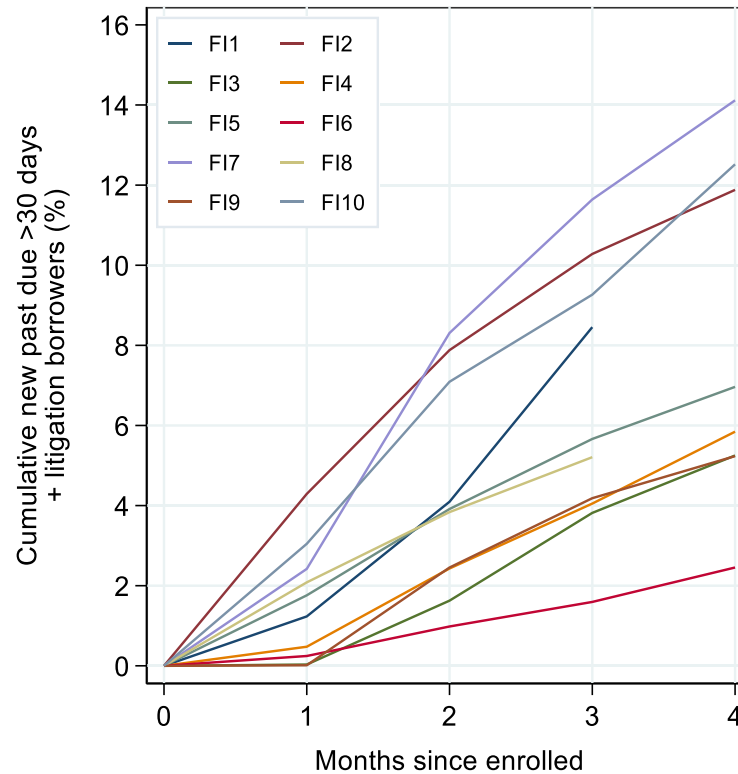
Implications for current policies

- 1 ปัญหาหนี้ และการชำระหนี้ของครัวเรือนไทยมีความซับซ้อน ไม่แพ้มาตรการแก้หนี้
- 2 มาตรการแก้หนี้จะมีประสิทธิผลมากขึ้น หากเราให้ความสำคัญกับทั้งการเข้าร่วม และมีกลไกแก้ last mile problems เพื่อจะช่วยให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ในทุกงวด
 - ทำให้ชำระหนี้ได้ง่ายขึ้น (เช่น เพิ่มช่องทาง เพิ่มรูปแบบ ตามความสะดวกของลูกหนี้)
 - เสริมสร้างวินัยในการชำระ (เช่น หักอัตโนมัติจากเงินได้, social commitment)
 - กระตุ้นจูงใจ ให้ถูกจรรยาบรรณ ถูกที่ ถูกเวลา
- 3 กลไกต้อง ‘ยืดหยุ่น’ เพื่อให้เหมาะสมกับลูกหนี้กลุ่มต่าง ๆ
- 4 สถาบันการเงินจะเป็นกุญแจสำคัญในการช่วยลูกหนี้: ต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบแรงจูงใจ KPI และการติดตาม วัดผลที่มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วม

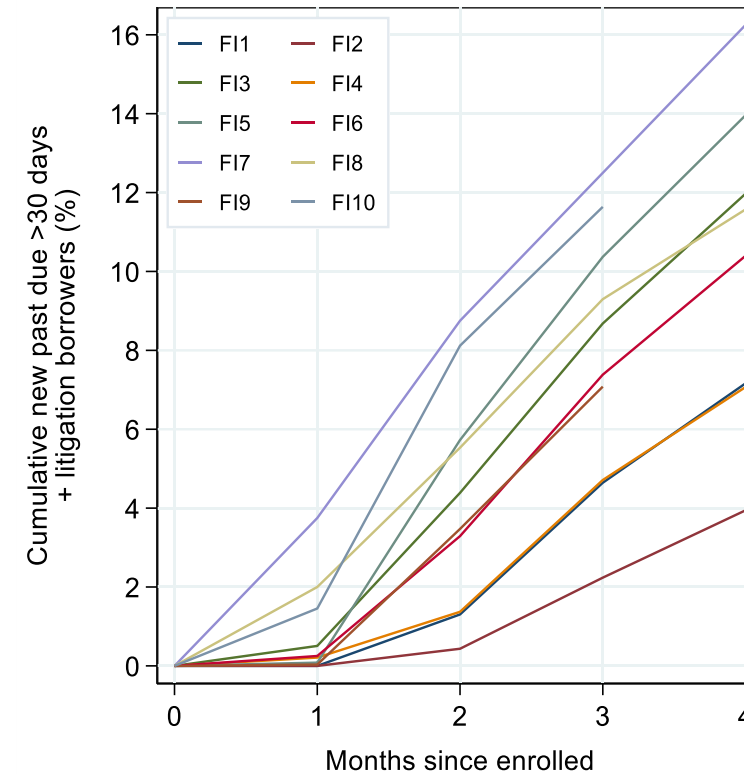

มาตรการ “คุณสู้เราช่วย” จากข้อมูล NCB: เราควรมีกสโกอะไรเพิ่มได้อีกบ้าง?

สัญญาณของการเริ่มขาดชำระของลูกหนี้ที่เข้ามาตรการ ‘จ่ายตรงคงทรัพย์’ ในสถาบันการเงินหลัก 10 แห่ง

Home loans
(1.6 แสนบัญชี 123,463 คน)

Auto loans
(1.7 แสนบัญชี 164,427 คน)

References

- Financial Lives and the Vicious Cycle of Debt among Thai Agricultural Households. PIER Discussion Paper (2023)
- A Flexible Debt Relief Program and Credit Behaviors: Empirical Evidence from Thailand. PIER Discussion Paper (2025)
- What Drives Farmers to Repay Loan? Randomized Experiments on Restructuring, Lotteries and Ease of Payment. PIER Discussion Paper (forthcoming)

Stay tuned for our work at

www.pier.or.th

PUEY UNGPHAKORN INSTITUTE
FOR ECONOMIC RESEARCH